

Motion

1983/84:1048

Börje Nilsson m. fl.

Långsiktiga åtgärder för sysselsättningen i Kristianstads län

I nu rådande lågkonjunktur har tre egenskaper visat sig ha avgörande betydelse för den framtida sysselsättningen i Kristianstads län:

1. Länet är starkt beroende av byggverksamhet i landet.
2. Livsmedelsindustrin i länet är av betydelse.
3. Länet har ett stort inslag av småföretag.

1. Byggmaterialindustri

Omkring 30 % av de i länet industrissysselsatta arbetar i byggmaterialindustri. Stora omställningar har dock skett som en anpassning till den hårt neddragna byggmarknaden:

- spånskivefabriken i Broby har köpts upp och lagts ned av ett konkurrerande företag i Norrland,
- LB-hus i Bromölla har halverats,
- Ivö Sanitär har köpts av ett konkurrerande företag i Finland, Wärtsiläkoncernen,
- Modulenthus i Hässleholm har bytt ägare,
- Hvilans Verkstad med specialitet hissar och traverser har köpts av ett konkurrerande företag i Finland, Kone, och verksamheten är nu neddragen till en fjärdedel,
- Landstingens inköpscentrals verksamhet i Bjärnum - från början träindustri - har flyttats till Vilhelmina,
- vid det statsägda Rockwool har stora indragningar gjorts.

Neddragningarna drabbar hårt en bygd, som av lång tradition försett landet med byggkomponenter.

Omkring 45 % av länets hela yta är produktiv skogsmark med en medelåterväxt som är näst störst i landet. För sågade trävaror av lövträ svarar länet för 20 % av den samlade svenska produktionen. Ur dessa förhållanden har växt fram en småindustri av främst snickerier och möbelfabriker, som - utan de stödmöjligheter som står till buds för konkurrenterna i norra Sverige - nu drabbats mycket hårt av lågkonjunkturen, med inskränkningar och nedläggningar som följd.

Man kan inte räkna med att de goda byggkonjunkturerna på 1960-talet kommer åter inom landet. Enda möjligheten för den byggberoende industrin i länet att komma närmare den kapacitet som den är byggd för är att öka exporten.

Till Kristianstads län bör riktas sådana exportstimulerande åtgärder, som förbereds och utövas av staten.

2. Livsmedelsindustri

Också 30 % av länets yta är åkermark. Jordbruket var ju av urgammal hävd länets huvudnäring. Nu sysselsätts genom jordbruket drygt 13000 personer. Den yrkesmässiga fruktodlingen utgör 2/3 av totala arealen för fruktodling i landet. I Simrishamn landas mest fisk för konsumtion i hela riket. En betydande livsmedelsindustri har därför växt upp. Den sysselsatte år 1980 5200 personer (hela antalet anställda i länet var då 30400).

Producentkooperativ är kvarn-, slakteri-, mejeri- och stärkelseindustrin. Socker- och sprittillverkning drivs av ägare utanför länet, liksom en betydande del av länets konservindustri. Ägarkoncentrationen har emellertid nu gått så långt, att det åter är intressant att starta småföretag inom vissa tillgängliga områden. Sådana områden utgörs av kvarnprodukter, charkuteri, fågelslakt samt trädgårdsprodukter. En sådan utveckling görs möjlig om de mindre företagen kan till sin småskaliga produktion anpassa modern teknik och – genom samordning – aktiv marknadsföring.

Antagligen kommer efterfrågan på förädlade livsmedel att minska inom landet. I lågkonjunktrens spår kan man t. ex. ana en ökad bearbetning av råvaror i hemmen. Ett exempel härpå är bakningen.

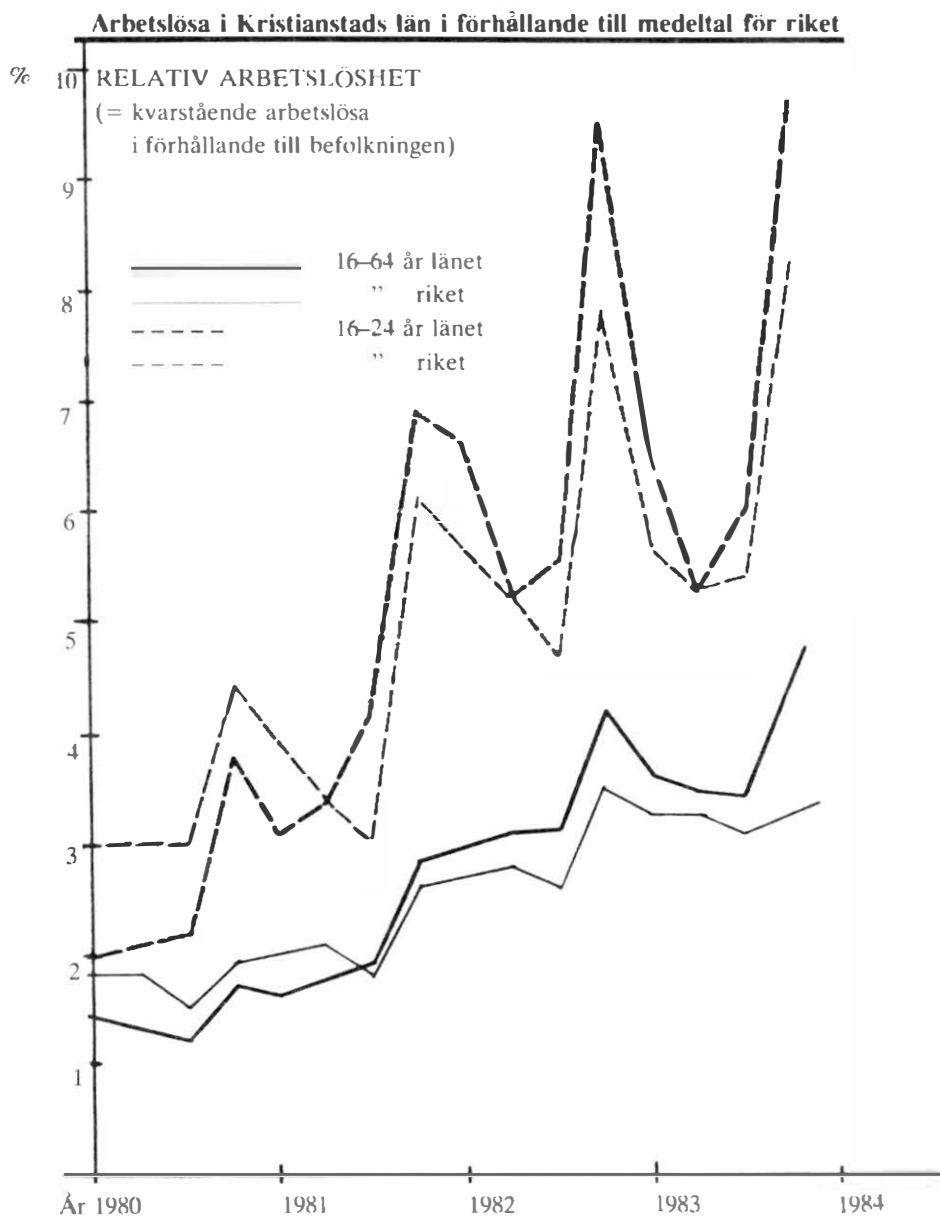
En förutsättning för utveckling av jordbruk, fisk- och livsmedelsindustri är ökad export, i första hand av förädlade produkter och inte endast av uppkommande överskottsproduktion.

Prisstopp, subventioner på baslivsmedel, produkt- och förpackningsskatter men även ändrade krav på datummärkning och ursprungsmärkning och restriktioner mot konserveringsmedel kan medföra bevarande kast i livsmedelsindustrins förutsättningar.

Det är angeläget att den pågående livsmedelsutredningen leder till en renodlad livsmedelspolitik.

3. Småföretagens utveckling

Lågkonjunktoren har visat att storörfitt är sårbar och har lett till en omvärdering av den mindre företagsamheten. Genom en smidigare anpassning av produktionen till efterfrågan har småföretagsamheten kunnat hävda sig bättre. Därigenom har det småföretagsdominerade Kristianstads län senare än landet i övrigt, först då småföretagens kraft förödats, drabbats av konjunktursvackan. Nu, efter en del betydande företagsnedläggningar, har den dock slagit till så mycket värre. Av följande diagram över arbetslösheten framgår hur förhållandena ändrades under 1981.

De små företagens möjligheter att tillämpa ny teknik och att bearbeta nya marknader och därvid hålla någorlunda jämna steg med utvecklingen av storföretagen är huvudsakligen en fråga om utbildning.

I samarbete mellan länsstyrelserna i sydöstra Sverige inför arbetet med regionala industriprogram har utvecklingsfondernas gemensamma utbildningsenhet i Växjö lagt fram ett projekt kallat Ny teknik i rätt tid. Det syftar till att genom information, utbildning och konsultverksamhet sprida kunskap

om nya tekniska metoders möjligheter att ge bättre lönsamhet och stärkt konkurrenskraft i mindre och medelstor industri. Sammanhållande länk är utbildningsenheten i Växjö, vars normala arbetsområde är Småland, Blekinge och Kristianstads län.

Inom Kemicentrum vid Lunds universitet finns en särskild institution för livsmedelsteknik i Alnarp. Institutionen har ingen fast kontakt med Kristianstads län och inte heller med några företag i länet trots att livsmedelsindustrin är så omfattande här. Det är angeläget med en fast kontakt med institutionen för att även små företag inom området skall kunna utvecklas.

Småföretagare rekryteras från skilda områden. Deras bakgrund av utbildning är växlande. Efter en tid som företagare upplever man ett ökande behov av utbildning i olika ämnen. Tiden medger inte att man sitter på skolbänken på heltid. Därför efterfrågas inte i tillräcklig omfattning högskolornas småföretagarlinjer och utvecklingsfondernas internatkurser av redan etablerade småföretagare. Företagargrupper med ämnesvis basutbildning i studiecirkelform har visat sig lämpliga, liksom den särskilda entreprenörskola, som drivs i Ö. Göinge kommun.

För att förmedla forskningsresultat till företagen samt kanalisera företagets behov av forskning och utveckling skulle utvecklingsfonden behöva förstärkas med en kontaktsekreterare.

Länsstyrelsen har ett regeringsuppdrag att planera utbildning i länet. Det gäller yrkesinriktad utbildning på högskole- och gymnasienivå. Utöver de nämnda behoven bör en typ av företagsledarutbildning kunna drivas av högskolan med målet att ge träning i beslutsfattande under pressade former i riksbedömning, lednings- och stimuleringsförmåga samt utveckling av en affärsidé. Med hänsyn till utbudets omfattning bör ett alternativ på ekonomilinjens fördjupningsblock förläggas till Kristianstad, samordnat med högskolan i Växjö. En polymerteknisk YTH-linje och en yrkesteknisk livsmedelslinje bör inrättas inom högskolan, liksom ock en till Hässleholm förlagd yrkesteknisk högskoleutbildning inom dataområdet. Hit bör också föras utbildning i datoröverföring konstruktion (s. k. CAD-CAM). I mån av resurser bör den företagsinriktade utbildningen förstärkas i länet.

En från småföretagare ofta anmäld irritation utgör konkurrensen från Samhällsföretag. Även om irritationen oftast är obefogad kan man inte bortse från den. Samhällsföretag arbetar uppenbarligen med ett alltför hårt lönsamhetskrav. Här om någonstans är det en huvuduppgift att sätta människan före lönsamheten. En ytterligare sammandragning av företagsledningen kommer förvisso att medföra att lönsamhetskravet skärps än mer. Om ledningsfunktionen däremot decentraliseras finns större möjlighet att i en vettig produktion ge människorna en meningsfull sysselsättning. Sätts lönsamhetskravet i andra hand kan tillverkningen inriktas på sådana varor som det annars inte skulle löna sig att tillverka inom landet därför att de är arbetsintensiva, t. ex. komponenter i underleverans.

Det stränga kravet på lönsamhet inom Samhällsföretag bör överges. Organisationen bör inte centraliseras ytterligare.

4. Offentlig förvaltning

Givetvis utgör allmän förvaltning en viktig del av näringslivet även i Kristianstads län. Hit har inte utlokaliserats någon statlig verksamhet. Därför är det desto angelägnare att den nuvarande offentliga verksamheten i länet inte minskas. En strävan att viss smärre verksamhet, t. ex. inom rättsväsendet, dras till Malmö är uppenbar.

En av länets största arbetsgivare är försvaret. Där har pågått och pågår en betydande rationalisering. Sålunda har T4 sammanlagts med P2 i Hässleholm och stora indragningar skett inom övriga förband i länet. Nu sätts i fråga om F10 i Ängelholm skall läggas ned. Det måste dock ses som ett slöseri att nu mönstra ut Drakenplanen minst tio år för tidigt för att möjligen åstadkomma en blott nominell beparing. F10 kan tvärtom blir flygvapnets rationellaste förband om F5, F10 och F14 läggs samman till en förvaltningsenhet.

Frågan om en gemensam förvaltningsenhet för F5, F10 och F14 bör utredas.

5. Arbetsmarknadsstöd – industristöd

En långvarig lågkonjunktur har medfört även i Kristianstads län att de kortsiktiga arbetsmarknadsåtgärderna inte leder till en positiv utveckling i längden.

Statsmakterna bör pröva hur resurser kan föras över från kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder till verksamheter, som kan skapa sysselsättning på längre sikt. Statsbidrag kan exempelvis åter införas för objekt med direkt eller indirekt betydelse för industrins utveckling. I detta hänseende gör den rätta storleken och strukturen Kristianstads län lämpligt som ett försökslän.

6. Hemställen

Med hänvisning till ovanstående hemställer vi

att riksdagen hos regeringen hemställer att planerade insatser i Kristianstads län för sysselsättningsstöd, exportstöd, företagsstöd och företagagarutbildning samt rationalisering inom Samhällsföretag och försvaret ges den inriktning som angetts i motionen.

Stockholm den 20 januari 1984

BÖRJE NILSSON (s)

LENNART BLADH (s)

MAJA BÄCKSTRÖM (s)